

Súd: Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka: 15Co/90/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6924200457
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 05. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jaroslav Mikulaj
ECLI: ECLI:SK:KSBB:2025:6924200457.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici, v senáte zloženom z predsedu JUDr. Jaroslava Mikulaja a sudcov JUDr. Jaroslava Galla a JUDr. Klaudie Koskovej, v právnej veci žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XXX, zastúpený: Mgr. Martin Jankovič, advokát so sídlom AK v Revúcej, Železničná 257/19, proti žalovanému: Slovenská republika, zast. Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, IČO: 00 151 866, so sídlom Bratislava, Pribinova 2, o zaplatenie 4.070,44 EUR s prísl., na odvolanie žalobcu a žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Rimavská Sobota zo dňa 4. júna 2024, č. k.: 17C/9/2024 - 116, takto

rozhodol:

- Rozsudok okresného súdu vo výroku I., ktorým žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 2000 EUR, a vo výroku II., ktorým žalobu vo zvyšnej časti zamietol, potvrdzuje.
- Rozsudok okresného súdu vo výroku I. v časti, ktorou súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 9,5 % ročne zo sumy 2.000 EUR od 22.03.2024 do zaplatenia mení tak, že žalobu zamietá.
- Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100 % do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd prvej inštancie rozhodne o ich výške.
- Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Konanie v prvej inštancii

- Napadnutým rozsudkom okresný súd rozhodol tak, že:
„I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 2.000,- Eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,5 % ročne zo sumy 2.000,- Eur od 22.03.2024 do zaplatenia, všetko do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.
II. Vo zvyšnej časti súd žalobu zamietá.
III. Žalobca má nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 % zo súdom priznanej náhrady.“
- Žalobca – príslušník Hasičského a záchranného zboru (HaZZ) – sa v žalobe podanej na okresnom súde dňa 1. februára 2024 domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 4.070,44 EUR z dôvodu porušenia jeho práv podľa práva Európskej únie. Tvrdil, že nesprávna alebo neúplná transpozícia smernice 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku (konkrétne do zákona o HaZZ) spôsobila, že v jeho prípade dochádzalo k pravidelnému prekračovaniu maximálneho týždenného pracovného času 48 hodín, vrátane neuznanej služobnej pohotovosti na pracovisku ako pracovného času. V dôsledku toho došlo k zásahu do jeho základných osobnostných práv – práva na odpočinok, rodinný život, zdravie a ľudskú dôstojnosť.
- Žalobca uviedol, že služobné pohotovosti musel vykonávať v mieste výkonu práce, pričom ich charakter vyžadoval nepretržitú pripravenosť konať. V rámci obdobia od februára 2021 do decembra 2023 zaznamenal viacero týždňov s prekročením limitu 48 h, ktoré konkretizoval. Výšku nemajetkovej ujmy vypočítal ako rozdiel medzi náhradou za pohotovosť, ktorá mu bola vyplatená (15 – 30 % zo

služobného platu) a náhradou, ktorá by mu mala patriť podľa primeranej kompenzácie (napr. 50 %). Za primeranú náhradu považoval rozdiel medzi odmenou za nariadenú služobnú pohotovosť (50 % platu) a odmenou za služobnú pohotovosť, ktorá mu bola vyplatená (15%, resp. 30%), t.j. 35%, resp. 20% platu za každú hodinu odsluženej služobnej pohotovosti, spolu 1.659,45 h. Tvrdil, že zásah do jeho práv je závažný, dlhodobý a štát ani po rokoch nenapravil stav, pričom žalovaný stav vedome toleruje. Nárok si uplatnil za 3 roky pred podaním žaloby. K nemajetkovej ujme dochádzalo v mesiacoch február 2021 až december 2023. V danom prípade upustenie od neoprávneného zásahu, odstránenie trvajúcich následkov ani morálna satisfakcia (napr. ospravedlnenie) nie sú postačujúce, existencia zásahu a jej trvanie odôvodňujú peňažnú náhradu.

4. V žalobe zároveň reagoval na argumenty žalovaného, ktoré je uvádzal v predchádzajúcich konaniach týkajúcich sa rovnakého uplatneného nároku. Zároveň uplatnil úrok z omeškania počítaný odo dňa doručenia žaloby žalovanému do zaplatenia.

5. Žalovaný – Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom vnútra SR s nárokom žalobcu nesúhlasil. Argumentoval, že smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na príslušníkov HaZZ, nakoľko ide o osobitnú formu civilnej obrany s vlastným právnym režimom štátnej služby. Tvrdil, že slovenská legislatíva smernicu správne transponovala a že zákon o HaZZ zohľadňuje čas služobnej pohotovosti. Ďalej uvádzal, že žalobca nepreukázal vznik ujmy a že pohotovosti mu boli riadne kompenzované. Namietal aj miestnu nepríslušnosť okresného súdu, pasívnu vecnú legitímáciu.

6. Súd vykonal rozsiahle dokazovanie, najmä prostredníctvom výplatných pások a dochádzky žalobcu. Mal preukázané, že žalobca pravidelne vykonával službu, ktorá vo viacerých prípadoch presahovala týždenný limit 48 hodín, ak by sa započítavali aj hodiny služobnej pohotovosti. Z vyluču žalobcu vyplynulo, že služobné pohotovosti znamenali faktické obmedzenie jeho voľného času a ovplyvnili jeho osobný a rodinný život. Uviedol aj konkrétne okolnosti, ktoré potvrdzovali zásah do súkromného života (zdravotný stav dcéry, pracovné zmeny, strata voľného času).

7. Súd konštatoval, že žaloba patrí do právomoci súdu SR ako súkromnoprávny spor medzi jednotlivcom a štátom o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením práva EÚ. Miestna príslušnosť Okresného súdu Rimavská Sobota bola daná miestom vzniku ujmy. Pasívna vecná legitímácia Slovenskej republiky bola uznaná, keďže škoda mala byť spôsobená nesprávnou transpozíciou práva EÚ – konkrétne čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Súd uznal, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok a priznáva práva jednotlivcom. Slovenská právna úprava umožňuje prekročenie maximálneho priemerného týždenného pracovného času tým, že nezapočítava všetky formy služobnej pohotovosti ako pracovný čas. Vznikol rozpor so záväznou judikatúrou Súdneho dvora EÚ, najmä s rozsudkami C 429/09, C 151/02, C 397/01 – C 403/01, C 518/15 a inými. Neexistujú ospravedlniteľné dôvody na netransponovanie smernice. Súd uzavrel, že došlo k porušeniu práva Únie, ktoré je dostatočne závažné, a zároveň existuje príčinná súvislosť medzi týmto porušením a vznikom nemajetkovej ujmy žalobcu. Zásah do jeho osobnostných práv bol preukázaný, pričom štát zanedbal zabezpečenie riadneho právneho rámca na ochranu týchto práv.

8. Súd vykonal právne zhodnotenie zodpovednosti štátu za porušenie práva EÚ, najmä judikatúry k čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES. Súd vyhodnotil, že slovenský právny poriadok neimplementoval efektívne normu chrániacu maximálnu dĺžku týždenného pracovného času hasičov. Dôkazné bremeno, ktoré žalobca niesol, bolo považované za unesené a výška priznanej sumy bola odôvodnená ako primeraná zásahu do jeho práv.

Odvolanie žalobcu

9. Proti rozsudku sa odvolal žalobca. Odvolanie žalobcu smerovalo výlučne proti výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým nebola žalobcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v sume prevyšujúcej 2.000 EUR. Žalobca nesúhlasil s výškou priznanej sumy, považoval ju za neprimerane nízku, ako aj so spôsobom jej výpočtu súdom. Rozsudok napadol z viacerých dôvodov podľa § 365 ods. 1 CSP, konkrétne písm. b), d), f), g) a h), pričom navrhol jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie, prípadne zmenu tak, aby mu bola priznaná celá žalovaná suma vo výške 4.070,44 EUR spolu s úrokom z omeškania a náhradou trov konania v plnom rozsahu.

10. V odvolaní žalobca predovšetkým namietal, že súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku nijako nezdôvodnil, na základe akých kritérií bola priznaná práve suma 2.000 EUR, a nie vyššia suma požadovaná žalobcom. V odôvodnení rozhodnutia podľa neho absentuje akýkoľvek myšlienkový proces súdu, ktorý by odôvodňoval mieru zásahu do práv žalobcu a primeranosť priznanej satisfakcie. Takto odôvodnený rozsudok považuje za arbitrárny, nepreskúmateľný a porušujúci jeho právo na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

11. Žalobca ďalej poukazuje na rozsiahlu rozhodovaciu činnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici v obdobných veciach, v ktorých boli žalobcom v postavení hasiča za porovnateľné skutkové okolnosti

priznané výrazne vyššie sumy nemajetkovej ujmy (zvyčajne v rozsahu 4.000 EUR až 6.500 EUR). Žalobca uvádza konkrétne spisové značky viac ako 25 rozhodnutí senátov 11Co, 13Co, 14Co, 16Co a 17Co a zdôrazňuje, že tieto rozhodnutia sa opierajú o výpočty prekročenia 48-hodinového pracovného týždňa v rozpore so smernicou 2003/88/ES, ako aj o rozsah nezapočítaných hodín pracovnej pohotovosti. Súd prvej inštancie sa s týmito argumentmi podľa žalobcu nijako nevysporiadal a nezdôvodnil, prečo sa od tejto judikatúry odchýlil.

12. Pokiaľ ide o skutkový základ, žalobca tvrdil, že mu bola v období február 2021 až december 2023 nariadená služobná pohotovosť v celkovom rozsahu 1.659,45 hodín, ktoré mu neboli započítané do pracovného času, hoci bol povinný byť prítomný na pracovisku. Zároveň v uvedenom období pravidelne dochádzalo k prekročeniu maximálneho týždenného pracovného času stanoveného smernicou 2003/88/ES. Tieto skutočnosti žalobca riadne zdokladoval predloženými výplatnými páskami a výpočtami, pričom požadovanú sumu vo výške 4.070,44 EUR považuje za primeranú a v porovnaní s priemernou hodinovou mzdou (cca 8,13 EUR/hod) aj konzervatívne stanovenú.

13. V odvolaní žalobca zároveň namietal právnu vadu spočívajúcu v tom, že súd prvej inštancie bez predchádzajúceho upozornenia založil počiatok omeškania žalovaného na dátum podania jeho vyjadrenia k žalobe (22.03.2024), pričom žalobca má za to, že tento okamih mal byť určený ku dňu doručenia žaloby (21.02.2024), a to podľa § 563 Občianskeho zákonníka. Podľa žalobcu ide o prekvapivé rozhodnutie, ktoré mu znemožnilo uplatniť účinnú procesnú obranu a ktoré je založené na nesprávnej aplikácii analógie so zákonom č. 514/2003 Z. z.

14. Z hľadiska funkcie náhrady nemajetkovej ujmy žalobca poukazuje na to, že takáto náhrada má nielen satisfakčný, ale aj preventívny a sankčný účinok. Vzhľadom na dlhodobé a systematické porušovanie práv zamestnancov zo strany žalovaného, ktoré štát ako zamestnávateľ neodstránil ani po viacerých úspešných súdnych sporoch, žalobca považuje za nevyhnutné, aby súdy ukladali také odškodnenie, ktoré bude pre žalovaného skutočne odradzujúce. Priznaná suma 2.000 EUR tento účel podľa žalobcu nenapĺňa.

15. V závere žalobca uviedol, že aj v prípade, ak bude rozsudok súdu prvej inštancie potvrdený, resp. zmenený len čiastočne, a žalovaný podal odvolanie aj voči základu nároku, mal by mu byť priznaný plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania, keďže podané odvolanie sa týkalo výlučne výšky nepriznaného plnenia, ktorá závisí od voľnej úvahy súdu. V tejto súvislosti odkazuje aj na relevantnú judikatúru Ústavného súdu Českej republiky (napr. IV. ÚS 3194/22, I. ÚS 2482/23), ktorá umožňuje priznať plnú náhradu trov aj čiastočne úspešnému žalobcovi, ak rozhodovanie o výške plnenia závisí výlučne od úvahy súdu.

Odvolanie žalovaného

16. Proti rozsudku sa odvolal aj žalovaný. Napadol výrok I. a III. z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP. Žiadal, aby odvolací súd rozsudok v napadnutých výrokoch zmenil tak, že žalobu žalobcu v celom rozsahu zamietne a žalovanému prizná náhradu trov konania v plnom rozsahu.

17. Odvolací súd konštatuje, že odvolacie dôvody žalovaného možno rozčleniť do viacerých tematických okruhov.

18. Námetka nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Žalovaný zásadne namietal, že súd prvej inštancie nesprávne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie. Zdôrazňoval, že Slovenská republika ako subjekt súdneho sporu nie je totožná s Ministerstvom vnútra SR, ktoré je faktickým zamestnávateľom žalobcu – príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Podľa žalovaného nemožno uplatniť nároky vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu proti Slovenskej republike ako takej, ak nie je priamym zamestnávateľom. V tejto súvislosti tvrdil, že mzdový charakter nároku je zamaskovaný pod označenie „náhrada nemajetkovej ujmy“, pričom žalobca fakticky žiada doplatenie odmeny za služobnú pohotovosť.

19. Právomoc súdu vo vzťahu k posúdeniu súladu vnútroštátneho práva so smernicou EÚ. Žalovaný tvrdil, že súd prvej inštancie prekročil rámec svojej právomoci, keď konštatoval nesúlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou 2003/88/ES. Takéto konštatovanie podľa žalovaného nie je možné ani ako predbežná otázka, pretože všeobecné súdy členských štátov EÚ nemajú právomoc vyslovovať všeobecnú nekompatibilitu vnútroštátneho zákona s právom Únie.

20. Pôsobnosť smernice 2003/88/ES na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Žalovaný uvádzal, že služobný pomer hasičov ako záchranárov podlieha výnimkám podľa článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS, na ktorú smernica 2003/88/ES odkazuje. Argumentoval, že činnosť hasičov je osobitnou činnosťou civilnej ochrany, ktorá je z pôsobnosti smernice vyňatá. Z toho dôvodu nie je možné aplikovať ustanovenia o maximálnom týždennom pracovnom čase či o pracovnej pohotovosti tak, ako to predpokladá žalobca.

21. Pochybnosti o podmienkach zodpovednosti štátu za porušenie práva EÚ. Žalovaný namietal, že žalobca nepreukázal splnenie základných podmienok zodpovednosti štátu podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ (napr. vec *Brasserie du Pêcheur*). Konkrétne žalobca nepreukázal: že mu vznikla skutočná škoda, že porušenie práva EÚ bolo dostatočne závažné, že existuje príčinná súvislosť medzi porušením a ujmu.

22. Podľa žalovaného služobná pohotovosť nepredstavovala taký zásah do života žalobcu, ktorý by zakladal závažnú ujmu. Žalovaný zdôrazňoval, že počas pohotovosti mohol žalobca odpočívať, a preto nemožno hovoriť o porušení práva na odpočinok v miere, ktorá by odôvodňovala náhradu nemajetkovej ujmy.

23. Formálna a vecná kritika výpočtu náhrady nemajetkovej ujmy. Žalovaný spochybňoval aj výšku uplatnenej ujmy a spôsob, akým bola vypočítaná. Tvrdil, že žalobca uplatňuje tabuľkovú náhradu za každú hodinu pohotovosti, bez ohľadu na to, či došlo k prekročeniu maximálneho pracovného času. Takýto výpočet je podľa žalovaného neprípustný, pretože nemajetková ujma nemôže byť určená mechanicky. Poukázal tiež na to, že žalobca neuviedol, aký konkrétny zásah do súkromného alebo spoločenského života mu mal vzniknúť.

24. Námietky voči priznaniu úrokov z omeškania. Žalovaný namietal, že súd prvej inštancie nesprávne priznal žalobcovi úroky z omeškania od momentu doručenia vyjadrenia k žalobe. Tvrdil, že pri nemajetkovej ujme vzniká povinnosť plniť až rozhodnutím súdu, a teda do omeškania sa dlžník môže dostať najskôr po márnom uplynutí lehoty určenej v rozsudku. Odvolal sa pritom na judikatúru Najvyššieho súdu SR (napr. sp. zn. 6 Cdo 185/2011).

25. Námieta proti výroku o trovách konania. Vzhľadom na to, že súd žalobe vyhovel len čiastočne (priznaná suma tvorí menej než 50 % žalobnej istiny), žalovaný považoval priznanie plnej náhrady trov konania v prospech žalobcu za nesprávne právne posúdenie. Žiadal, aby v prípade úspechu vo veci mu boli priznané trovy v plnom rozsahu.

Vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovaného

26. Žalobca vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu žalovaného uviedol, že s týmto odvolaním nesúhlasí, a to z dôvodov, ktoré následne podrobne rozviedol. Predovšetkým zdôraznil, že rozsudok súdu prvej inštancie považuje za správny a zákonný, a to najmä v časti, v ktorej súd uznal základ nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobca zdôraznil, že jeho vlastné odvolanie smerovalo iba proti výške priznanej nemajetkovej ujmy, ktorú považuje za neprimeranú vzhľadom na obdobné prípady a ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu.

27. K tvrdeniu žalovaného, že žalobca uplatňoval v skutočnosti mzdomé nároky maskované ako náhradu nemajetkovej ujmy, žalobca uviedol, že táto interpretácia je nesprávna. Zo samotnej žaloby je podľa neho zrejmé, že si neuplatňuje žiadne mzdomé nároky, ale nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením práva EÚ, konkrétne v dôsledku nesprávneho prebratia Smernice 2003/88/ES do vnútroštátneho práva Slovenskej republiky. V tejto súvislosti poukázal na rozhodovaciu činnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorá už v obdobných veciach konštatovala, že nejde o individuálny pracovnoprávny spor, ale o súkromnoprávny spor o náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie (napr. vec sp. zn. 17NcC/6/2022).

28. Na námietku žalovaného o nedostatku právomoci súdu prvej inštancie skúmať súlad zákona č. 315/2001 Z. z. so smernicou EÚ, žalobca uviedol, že všeobecný súd v súkromnoprávnom spore je oprávnený posudzovať súlad vnútroštátnej právnej úpravy s právom Únie, a to aj ako predbežnú otázku. Pripomenul, že v zmysle § 3 ods. 1 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne veci, ak ich zákon nezveruje inému orgánu. Navyše podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ sú vnútroštátne súdy povinné zabezpečiť ochranu práv priznaných právom Únie.

29. K námietke žalovaného o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, žalobca uviedol, že žalovaný – Slovenská republika je ako členský štát EÚ adresátom smernice, a teda zodpovedným subjektom za jej správne prebratie do vnútroštátneho práva. V prípade, ak dôjde k nesprávnej transpozícii smernice a z tejto skutočnosti vznikne škoda, štát je pasívne vecne legitimovaný na konanie o náhradu škody.

30. Na tvrdenie žalovaného, že sa Smernica 2003/88/ES nevzťahuje v plnom rozsahu na príslušníkov HaZZ, žalobca podrobne reagoval. Odkázal na rozsiahlu judikatúru Súdneho dvora EÚ (najmä vec C-429/09 *Fuß*), podľa ktorej sa smernica uplatní aj na pracovníkov, ktorí vykonávajú činnosti v oblasti požiarnej ochrany alebo civilnej ochrany, a to aj v prípade ich fyzickej prítomnosti počas služobnej pohotovosti. V zmysle tejto judikatúry je služobná pohotovosť na pracovisku plne považovaná za pracovný čas, a nie je relevantné, či ide o hasiča profesionálneho, dobrovoľného alebo mestského. Tvrdenie žalovaného o výnimke na základe čl. 1 ods. 3 smernice je podľa žalobcu irelevantné, pretože uvedený článok neumožňuje členskému štátu jednostranne obmedziť rozsah smernice.

31. Žalobca následne poukázal na to, že príčinná súvislosť medzi porušením práva Únie a vznikom nemajetkovej ujmy bola v konaní preukázaná. Žalobca konkrétne identifikoval obdobia a počty hodín, počas ktorých došlo k prekročeniu priemerného 48-hodinového týždenného pracovného času v dôsledku započítavania služobných pohotovostí. Výpočet predložil formou tabuľky. Následne opísal, akým spôsobom mu opakovane dochádzalo k zásahom do jeho práva na zdravie a práva na súkromný a rodinný život, keďže nemohol plnohodnotne využívať svoj voľný čas na oddych a rodinné aktivity. V tomto smere odkázal aj na článok 40 a článok 19 ods. 2 Ústavy SR.

32. Žalobca tiež odmietol tvrdenie, že nemal nárok na peňažné zadostučinenie podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a že mal najprv žiadať upustenie od zásahu. Argumentoval, že v prípade štátu ako subjektu zodpovedného za neoprávnený zásah takáto forma satisfakcie nie je efektívna, pričom navyše v prípadoch porušenia práva EÚ, ktoré má priamy účinok, nie je možné klásť na poškodeného povinnosť najprv žiadať svojho zamestnávateľa o nápravu. V tomto smere opäť odkázal na judikatúru Súdneho dvora EÚ (napr. C-445/06).

33. Pokiaľ ide o úroky z omeškania, žalobca zdôraznil, že súd prvej inštancie rozhodol správne. Odkázal pritom na novšiu judikatúru Najvyššieho súdu SR (napr. 8Cdo/191/2020, 4Cdo/48/2017), ktorá zohľadňuje zásadu ekvivalencie aj pri určovaní úrokov z omeškania pri nemajetkovej ujme.

34. Vo vzťahu k náhrade trov konania uviedol, že bol v konaní úspešný v celom rozsahu čo do základu nároku, pričom výška náhrady závisela od úvahy súdu. Poukázal na rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu SR, ktorá uznáva plný úspech aj v prípadoch, keď výška plnenia bola predmetom znaleckého posúdenia alebo voľnej úvahy súdu (napr. nálezy III. ÚS 475/2018, I. ÚS 204/2017).

35. Na záver žalobca zopakoval, že jeho nárok je dôvodný, že súd prvej inštancie rozhodol vecne správne, a zároveň navrhol, aby odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku o výške priznanej nemajetkovej ujmy, a priznal žalobcovi aj zvyšok uplatnenej ujmy, ako aj náhradu trov konania v plnom rozsahu.

Vyjadrenie žalovaného k odvolaniu žalobcu

36. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu v prvom rade znehodnocoval odvolanie žalobcu ako opakovanie už skôr prezentovaných tvrdení bez predloženia novej argumentácie. Výslovne poukazoval na to, že žalobca v odvolaní len sumarizuje svoje pôvodné stanoviská a odvoláva sa na rozhodnutia iných súdov, čo žalovaný považuje za právne irelevantné vzhľadom na charakter kontinentálneho právneho systému.

37. Zároveň uvádzal, že nevidí právnu relevanciu v porovnávaní s inými prípadmi, keďže každé konanie je potrebné posudzovať individuálne na základe skutkového a právneho rámca konkrétnej veci. Argumentačne spochybnil využitie súdnych rozhodnutí ako precedenčného dôkazu.

38. Žalovaný ďalej potvrdil, že zotrváva na svojej právnej argumentácii uvedenej v odvolaní, a zároveň zdôraznil, že rozhodnutie súdu prvej inštancie nepovažuje za vecne správne. Reiteroval, že argumenty obsiahnuté v jeho odvolaní a predchádzajúcich podaniach sú podľa jeho názoru stále plne relevantné a neboli v súdnom konaní primerane zohľadnené. Žalovaný sa v plnom rozsahu stotožnil s obsahom svojho odvolania a trval na zmene rozhodnutia, najmä na zamietnutí žaloby a priznaní náhrady trov konania v jeho prospech

39. Žiadal, aby odvolací súd postupoval podľa § 388 CSP a zmenil napadnutý rozsudok tak, že pokiaľ ide o I. výrok, žalobu zamietne v celom rozsahu, a pokiaľ ide o III. výrok, prizná žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (100 %).

Právne posúdenie odvolacím súdom

40. Krajský súd, ako súd odvolací, preskúmal vec podľa § 379, 380 ods. 1, 2 CSP a bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods. 1 (a contrario) CSP rozsudok okresného súdu podľa § 387 ods. 1, 2 CSP potvrdil vo výroku I., ktorým žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 2000 EUR, a vo výroku II., ktorým žalobu vy zvyšnej časti zamietol.

41. Podľa § 388 CSP rozsudok okresného súdu vo výroku I. v časti, ktorou súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi úrok z omeškania vo výške 9,5 % ročne zo sumy 2000 EUR od 22.03.2024 do zaplatenia zmenil tak, že žalobu zamietol.

42. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2 ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

43. Podľa § 388 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmení, ak nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie.

44. Okresný súd rozhodol o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nesprávnou transpozíciou smernice 2003/88/ES do slovenského právneho poriadku, osobitne v súvislosti so

spôsobom započítavania služobnej pohotovosti príslušníkov Hasičského a záchranného zboru do pracovného času. Súd uznal dôvodnosť nároku žalobcu, pričom výšku priznanej ujmy určil s prihliadnutím na rozsah, trvanie a opakovanosť zásahu do jeho práv.

45. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že v období od februára 2021 do decembra 2023 bol žalobca opakovane a systematicky vystavovaný služobnej pohotovosti, ktorá sa nezapočítavala do jeho pracovného času, a to v rozpore s článkom 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, ktorý stanovuje maximálny týždenný pracovný čas na 48 hodín. Táto norma má podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ priamy účinok a priznáva jednotlivcom priamo uplatniteľné práva. Žalobca zároveň preukázal, že v dôsledku uvedeného porušenia došlo k zásahu do jeho základného práva na ochranu zdravia (čl. 40 Ústavy SR) a práva na súkromný a rodinný život (čl. 19 ods. 2 Ústavy SR). Súd správne vyhodnotil dôkazy, predovšetkým tabuľky služobných zmien, ktoré slúžili ako dôkaz pre splnenie základného preukázania vzniku nároku a tiež ako určitá metodika výpočtu nemajetkovej ujmy. Súd považoval výpoveď žalobcu za vierohodnú a dostatočne špecifickú v kontexte popisovaného zásahu do jeho osobného a rodinného života.

46. Súd zároveň vyhodnotil aplikovateľnosť výnimiek stanovených v čl. 1 ods. 3 smernice 2003/88/ES, avšak dospel k záveru, že výkon činností žalobcu ako príslušníka HaZZ nenapĺňa podmienky pre uplatnenie výnimiek, ktoré sa týkajú špecifických činností civilnej ochrany. V tejto súvislosti poukázal na judikatúru Súdneho dvora, najmä na rozsudky vo veciach C-397/01 (Jäger), C-429/09 (Fuß), C-437/08 (König), C-214/20 (Rossi) a C-580/19 (Stadt Offenbach), v ktorých sa konštatuje, že služobná pohotovosť vykonávaná na pracovisku je ako celok súčasťou pracovného času bez ohľadu na mieru aktivity pracovníka počas jej trvania.

47. Žalobca podal odvolanie voči rozsudku, v ktorom namietal, že výška priznanej nemajetkovej ujmy je neprimerane nízka, keďže nezohľadňuje šírku zásahu, jeho dĺžku, opakovanosť a osobné pomery žalobcu. Tvrdil, že súd prvej inštancie neval dostatočne do úvahy, že žalobca bol systematicky vystavený zásahu počas troch rokov a prišiel tak o významný objem voľného času, ktorý by mohol využiť na rodinný a spoločenský život. Žalobca podporil svoju argumentáciu judikatúrou Súdneho dvora, osobitne odkazujúc na rozsudky C-429/09 a C-214/20, ktoré zdôrazňujú, že rozsah porušenia, jeho trvanie a dopad na osobné práva jednotlivca sú rozhodujúce pri určení primeranej kompenzácie.

48. Žalovaný vo svojom odvolaní žiadal zmenu rozsudku tak, že žaloba má byť v celom rozsahu zamietnutá. Uvádzal viaceré dôvody, z ktorých najzásadnejšie boli: (1) že služobná pohotovosť nie je pracovným časom v zmysle smernice, pretože počas nej môže zamestnanec odpočívať, (2) že Smernica 2003/88/ES sa v plnom rozsahu nevzťahuje na služobné pomery hasičov vzhľadom na výnimky v článku 1 ods. 3 smernice a článku 2 smernice 89/391/EHS, (3) že rozsudky Súdneho dvora citované žalobcom sa týkajú mestských hasičov, nie štátnych príslušníkov HaZZ, a (4) že žalovaný nie je pasívne vecne legitimovaný, pretože žalobca si mal nárok uplatniť voči svojmu zamestnávateľovi.

49. Odvolací súd tieto námietky žalovaného nepovažuje za dôvodné. Pokiaľ ide o výklad smernice a jej priamu aplikovateľnosť na služobnú pohotovosť, Súdny dvor EÚ jednoznačne konštatoval (C-429/09, C-437/08, C-580/19), že aj pohotovosť na pracovisku je pracovným časom, ak pracovník nie je schopný disponovať svojim časom slobodne. Skutočnosť, že pohotovosť prebieha v noci, alebo že zamestnanec má k dispozícii priestor na odpočinok, nemení charakter tejto činnosti. Dôležité je, že zamestnanec je fyzicky prítomný na pracovisku a je povinný okamžite reagovať. Preto sa pohotovosť žalobcu v pracovných priestoroch HaZZ musí považovať za pracovný čas v zmysle čl. 2 bodu 1 smernice 2003/88/ES.

50. Žalovaný v odvolaní okrem iného namietal, že právo konštatovať, že obsah smernice bol do zákona prevzatý nesprávne, nespadá do kompetencie okresného súdu, resp. do kompetencie iného všeobecného súdu členského štátu Európskej únie. S týmto tvrdením žalovaného sa odvolací súd nestotožňuje. V zmysle § 3 ods. 1 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcom porušením práva únie v dôsledku nesprávneho prebratia (transpozície) smernice do vnútroštátneho právneho poriadku možno bezpochybné zaradiť medzi tzv. súkromnoprávne spory. Samotná skutočnosť, že žalovaným v takomto spore je štát, je bez právneho významu. Ak je totiž účastníkom občianskoprávneho vzťahu štát, tak je v zmysle § 21 OZ právnickou osobou. V zmysle judikatúry SD EÚ jednoznačne vyplýva, že spory o náhradu škody spôsobenej porušením práva únie medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy. Okresný súd bol nielen oprávnený, ale aj povinný skúmať, či zo strany žalovaného došlo k porušeniu práva únie pri preberaní smernice do zákona. V súvislosti s odvolacou námietkou žalovaného, že súdu prvej inštancie nesvedčí právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov so smernicou Európskej únie, odvolací súd dodáva, že právna teória a rozhodnutia SD EÚ (napr. C - 456/98 vo veci Centrosteeel) zdôrazňujú, že ak v konaní pred všeobecným súdom

Slovenskej republiky (alebo správnym orgánom) vyplynie potreba aplikácie smernice, tento sa nemôže vyhnúť porovnaniu ustanovení smernice s ustanoveniami právneho predpisu, do ktorého bola smernica transponovaná, a to za účelom zistenia, či sa má smernica aplikovať priamo alebo nepriamo. Zároveň sa súd (či správny orgán) nemá uspokojiť len s uvedením tej- ktorej smernice v prílohe slovenského predpisu a tým považovať smernicu za správne prebratú. Mal by venovať pozornosť porovnaniu znenia smernice s vnútroštátnou právnou úpravou. Vo vzťahu k prevzatíu smernice, jej ustanovenia musia byť prebraté do právneho poriadku členského štátu, ktorému je určená tak, aby bola ich záväznosť nespochybniteľná tak, aby sa dosiahol stav, ktorý je v súlade s cieľom sledovaným smernicou. Z bodu 5 prílohy číslo 4 zákona vyplýva, že žalovaný prebral smernicu do predmetného zákona. Okresný súd správne konštatoval, že cieľ sledovaný čl. 6 písm. b) Smernice nebol v zákone dosiahnutý.

51. K námietke týkajúcej sa výnimiek uvedených v článku 1 ods. 3 smernice a ich aplikovateľnosti na príslušníkov HaZZ odvolací súd uvádza, že tieto výnimky sú formulované restriktívne a musia byť vykladané v súlade s cieľom smernice – ochranou zdravia a bezpečnosti pracovníkov. Ako uviedol Súdny dvor v rozsudku C-214/20, členské štáty nemôžu jednostranne obmedzovať rozsah pôsobnosti smernice bez výslovného zmocnenia právom únie. Služobná činnosť hasiča vykonávaná pravidelne a organizovane, aj keď zahŕňa nepredvídateľné zásahy, nezakladá výnimku zo všeobecnej povinnosti rešpektovať maximálny pracovný čas.

52. K pasívnej vecnej legitímácii žalovaného súd pripomína základné princípy zodpovednosti štátu za porušenie práva únie, najmä ako ich vyložil Súdny dvor v rozsudkoch Francovich (C-6/90), Brasserie du Pêcheur (C-46/93) a Köbler (C-224/01). Z týchto rozhodnutí vyplýva, že štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnou transpozíciou smernice bez ohľadu na to, ktorá konkrétna inštitúcia alebo orgán porušenie spôsobil. Táto objektívna zodpovednosť nie je podmienená predchádzajúcim upovedomením zamestnávateľa alebo vyčerpaním vnútroštátnych opravných prostriedkov, pokiaľ by tým bola porušená zásada efektivity.

53. Táto námietka žalovaného týkajúca sa nedostatku jeho pasívnej vecnej legitímácie v spore nie je podľa názoru odvolacieho súdu dôvodná. To, že žalovaný sa priamo nepodíeľal na aplikácii smernice, respektíve zákona vo vzťahu k žalobcovi, je potrebné považovať z hľadiska prejednávaneho sporu bez právneho významu. V zmysle článku 29 smernice je zrejmé, že táto je adresovaná členským štátom, pričom práve žalovaný ako členský štát Európskej únie a adresát smernice je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice. Ak si štát túto povinnosť nesplní, je tak v takomto spore žalovaný a zodpovedný za nesprávnu aplikáciu smernice, pokiaľ k nesprávnej aplikácii došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku Slovenskej republiky. Nakoľko smernica je určená štátu, ktorý zodpovedá za jej správnu transpozíciu, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice do právneho poriadku, je pasívne legitimovaný žalovaný. Za Slovenskú republiku, ktorá je vecne pasívne legitimovaným subjektom v konaní o náhradu škody pre nesprávnu transpozíciu smernice Európskej únie, koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre hasičský a záchranný zbor zmysle § 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, a ktoré bolo garantom právnej úpravy podľa zákona.

54. Odvolací súd za nedôvodnú považoval aj námietku žalovaného, v ktorej namietal nesprávne právne posúdenie pôsobnosti smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov hasičského a záchranného zboru vzhľadom na charakter vykonávaných činností a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, pretože sa neuplatňuje na odvetvia činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Zároveň namietal, že rozhodnutie SD EÚ vo veci C - 429/09 sa týkalo „mestského hasiča“, preto ho nebolo možné považovať za smerodajné, resp., že smernica sa na žalobcu nevzťahovala v plnom rozsahu. Čo sa týka tejto argumentácie žalovaného, tak je totožná s jeho procesnou obranou, ktorú prezentoval v konaní na okresnom súde ako aj v iných konaniach, o ktorých rozhodoval odvolací súd. Žalovaný sa bráni v rovine všeobecnej polemiky so závermi súdu prvej inštancie, a to bez ohľadu na dopad vo vzťahu k záväznosti rozhodnutí SD EÚ, od ktorých niet dôvodu sa odchyliť, a to vzhľadom na obdobné skutkové okolnosti prípadu. SD EÚ rozhodol, že čl. 6 písm. b) Smernice má priamy účinok, teda priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súdny dvor rozhodol, že Smernica sa má uplatniť na činnosť hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne, pričom nezáleží na tom, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo na poskytnutie pomoci iným osobám, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním im zvereným, a to aj v prípade, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov určitým rizikám. Na účely smernice pojem pracovníka nemôže byť vykladaný rôzne podľa právnych predpisov toho ktorého štátu, ktorý je členským štátom Európskej únie, ale má autonómny význam, keď za pracovníka sa považuje každý,

kto vykonáva skutočné a konkrétne činnosti pre zamestnávateľa a právna povaha pracovnoprávneho vzťahu z hľadiska vnútroštátneho práva nemôže mať žiaden dosah na postavenie pracovníka v zmysle práva únie. Uvedené znamená to, že či niekto je podľa vnútroštátneho práva dobrovoľným hasičom alebo profesionálnym hasičom, nie je vo vzťahu k posudzovaniu charakteristiky pracovníka relevantná a na takéhoto pracovníka sa vzťahujú ustanovenia Smernice (viď rozsudky vo veci C - 397/01 až C - 403/01, C - 429/09, C - 518/15). Vzhľadom na vyššie uvedené je preto nedôvodná odvolacia námietka žalovaného, že Smernica sa nevzťahuje na žalobcu ako hasiča a bez právneho významu je skutočnosť, či hasič plní svoje úlohy v pracovnom, resp. v služobnom pomere ako hasič dobrovoľný, mestský alebo štátny. Článok 6 písmena b) Smernice predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva únie, ktoré nemožno podrobiť akejkolvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovoliť priamo pred štátnymi súdmi (rozsudok vo veci C - 429/09 vo veci Fuss body 33. až 35.). Členské štáty teda nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) Smernice tak, aby uplatnenie z neho plynúce nároku viazali na nejakú podmienku alebo určitým spôsobom obmedzovali (C - 397/01 bod 99., C - 4 do 129/09 body 35. a 52.). SD EÚ judikoval, a to opakovane, že časť pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času (C - 397/01 bod 95.) a konštatoval, že pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva (rozsudok C - 437/08 bod 27.). Súdny dvor osobitne v prípade hasičov potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas stanovený Smernicou (rozsudok vo veci C - 429/09, C - 52/04). Z dôvodu, že žalobca počas výkonu služobnej pohotovosti musel byť k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, t. j. v mieste výkonu práce, a to po celý čas služobnej pohotovosti, je potom potrebné pracovnú pohotovosť započítať do pracovného času žalobcu, pričom to, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada v zmysle § 122 ods. 1 zákona, nemá vplyv na porušenie článku 6 písm. b) Smernice. Námietka žalovaného, že smernica sa na príslušníkov hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času ako aj ich odmeňovania nevzťahuje, je preto nedôvodná. Z aktuálnej judikatúry SD EÚ totiž vyplýva, že v prípade, ak povaha a rozsah povinnosti a režim zodpovednosti, ktorý sa vzťahuje na pracovníka vyžaduje jeho fyzickú prítomnosť na mieste výkonu práce, respektíve povinnosť byť pre svojho zamestnávateľa k dispozícii a obmedzenia uložené tomuto pracovníkovi počas pohotovosti, sú takej povahy, že objektívne a veľmi významne ovplyvňujú možnosť tohto pracovníka slobodne nakladať v tejto dobe s časom, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje a venovať tento čas svojim vlastným záujmom predstavuje táto doba služobnej pohotovosti pracovný čas pracovníka (viď rozsudok vo veci C - 214/20, C 580/19, C - 344/19).

55. Odvolací súd konštatuje, že žalobca preukázal splnenie podmienok zodpovednosti štátu za porušenie práva únie: i) porušenie normy, ktorá priznáva jednotlivcovi práva (čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES), ii) dostatočnú závažnosť porušenia, pretože ide o jasné a jednoznačné pravidlo, ktorého obsah je ustálený judikatúrou, a iii) existenciu príčinnej súvislosti medzi porušením a vzniknutou nemajetkovou ujmom. Súd prvej inštancie sa vysporiadal aj s otázkou primeranosti náhrady, keďže vo svojom rozhodnutí detailne zohľadnil osobitosti prípadu, vrátane pravidelného charakteru zásahu, dĺžky trvania a dopadu na súkromný život žalobcu.

56. Žalobca si správne uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy s poukazom na ustanovenie § 11 a § 13 OZ, keďže tieto ustanovenia upravujú vzťahy obsahu aj účelu najbližšie k náhrade škody porušením únieového práva. Právny poriadok SR nemá výslovnú úpravu ohľadne práva jednotlivca na náhradu škody proti štátu spôsobenej porušením práva únie. Ani zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci takúto právnu úpravu neobsahuje, preto vzhľadom na zistený skutkový stav má ujma žalobcu najbližšie k zásahu do osobnosti žalobcu (analógia podľa § 11 až 13 Občianskeho zákonníka), čo súd prvej inštancie aj správne posúdil.

57. Pokiaľ žalovaný namietal, že žalobca nepreukázal, že by mu vznikol nárok na náhradu škody žiadnym spôsobom, pričom veľmi nejasným spôsobom stanovil „škodu“, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú bol žalobca v zmysle platnej legislatívy odmeňovaný, odvolací súd uvádza, že zo žaloby ako aj z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie je nepochybne zrejmé, že žalobca uplatnil nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) z dôvodu, že u žalobcu došlo v príčinnej súvislosti s porušením práva únie zo strany žalovaného k vzniku škody (nemajetkovej ujmy) v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia (článok 40 Ústavy SR) z

dôvodu, že účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia Smernice č. 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby pracovník (žalobca) v dôsledku vyčerpania, alebo iného nepravidielného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie a súčasne zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (článok 19 ods. 2 Ústavy SR), pretože reálne musel odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle Smernice č. 2003/88/ES a musel tráviť čas v práci, prichádzal o čas, ktorý by mohol venovať rodine, záľubám, resp. iných aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením. 58. Žalobca síce vyčíslil náhradu nemajetkovej ujmy ako rozdiel náhrady za pohotovosť podľa § 122 ods. 2 zákona o HaZZ a sumy, ktorá mu bola za pohotovosť vyplatená, ale zo žaloby jasne vyplýva, že si neuplatňuje mzdomý nárok, ktorý mu podľa neho zo zákona o HaZZ patrí, ale sa domáha nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením práva EÚ členským štátom a sumu, ktorá sa týmto výpočtom určí, považuje za primeranú náhradu za porušenie jeho práv. V obdobných veciach vedených na tunajšom súde i Krajský súd v Banskej Bystrici konštatoval, že nejde o individuálny pracovnoprávny spor (napr. 17NcC/6/2022).

59. Odvolací súd sa v tejto súvislosti sa nestotožnil s námietkou žalovaného o uplatnení (skrytého) mzdomého nároku zo strany žalobcu a nie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Podľa názoru odvolacieho súdu v prejednávanom spore nejde o mzdomý nárok, pričom ani samotný žalobca netvrdil, že mu nebola vyplatená mzda. Zo samotného spôsobu výpočtu nemajetkovej ujmy zo strany žalobcu nemožno automaticky dôvodiť, že predmetom sporu je mzdomý nárok. Predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu spôsobenú žalobcovi porušením práva únie boli jednoznačne v danom spore splnené, pričom tieto predpoklady vyplývajú z judikatúry SD EÚ, podľa ktorej štát zodpovedá jednotlivcovi za škodu spôsobenú porušením práva únie, ak: 1. porušená norma práva únie priznáva právo fyzickým osobám alebo právnickým osobám alebo zakladá povinnosti pre členský štát, 2. porušenie práva únie dostatočne závažné a 3. medzi porušením práva únie a členským štátom a vznikom škody jednotlivca existuje príčinná súvislosť s tým, že o výške náhrady škody vždy rozhoduje vnútroštátny súd. Článok 6 písm. b) Smernice priznáva pracovníkom právo na primeraný týždenný pracovný čas vrátane nadčasov rozsahu 48 hodín. Toto ustanovenie Smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom právo, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ako aj správne konštatoval súd prvej inštancie, ustanovenie článku 6 písm. b) Smernice nebolo do nášho právneho poriadku transponované správne, pretože umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu vrátane nadčasov presiahol 48 hodín, keď do pracovného času sa v rozpore článkom 2 ods. 1 Smernice žalobcovi nezapočítaval čas služobnej pohotovosti, pričom v konaní bolo jednoznačne preukázané listinnými dôkazmi, ktoré vyhotovil zamestnávateľ žalobcu, že za žalované obdobie dochádzalo k tomu, že priemerný týždenný služobný čas žalobcu presahoval hranicu 48 hodín. Porušenie článku 6 písm. b) Smernice vo vzťahu k žalobcovi je potrebné považovať za dostatočne závažné, pretože ide o porušenie jasnej a konkrétnej normy únie, ktorá, pokiaľ ide o hornú hranicu priemerného týždenného pracovného času, neopúšťa členským štátom priestor na voľnú úvahu a súčasne ide o porušenie práva únie, ktoré je v zjavnom rozpore s judikatúrou SD EÚ.

60. Odvolací súd nesúhlasí ani s námietkou žalovaného, ktorú uvádzal v priebehu konania, že v súdnej veci neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že žalobca sa mal domáhať upustenia od takého zásahu od svojho zamestnávateľa s poukazom na to, že žalobca sa domáha len finančného plnenia, ktoré má slúžiť len ako akási kompenzácia bez toho, aby tento údajný protiprávny stav bol do budúcnosti napravený. So zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené, a to právo na ochranu zdravia a právo na súkromie a okolnosti porušovania práva žalobcu odvolací súd dospel k záveru, že v súdnej veci sú splnené podmienky na aplikáciu § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, t. j. na priznanie zadosťučinenia v peniazoch. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, keď žalovaný ako členský štát EÚ neprijal opatrenia nevyhnutné za zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES a zároveň za situácie, že do pracovného času nie sú zarátané nadčasy služobnej pohotovosti, je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah, ktorým je štát namieste. Odvolací súd tiež poukazuje na to, že žalobca poukázal na to, že žiadali nápravu, a práve z dôvodu, že k nej nedošlo, boli nútení sa práva domáhať na súde. Je teda zjavné, že sa hasiči nápravy domáhali. Už len podávanie samotných odvolaní nasvedčuje tomu, že ide o účelovú obranu žalovaného, ktorý na daný postup odkazuje, ale aj tak naň nijako nereaguje a zotrváva na svojich argumentoch.

61. Berúc do úvahy vyššie uvedené, do úvahy neprichádza ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a pod. Z formulácie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osobe v spoločnosti je uvedené len ako príklad, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom právna úprava v ust. § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka nevylučuje, aby fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov, aby boli odstránené následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie; týmto zadosťučinením sa rozumie morálna satisfakcia; peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by satisfakcia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (t. j. žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa článku 6 písm. b/ Smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je na mieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Berúc do úvahy judikatúru ESD možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch. Zákonnú možnosť jej úhrady v peniazoch umožňuje § 13 ods. 2 OZ pretože ju nepodmieňuje výlučne situáciami zníženia dôstojnosti fyzickej osoby v značnej miere alebo jej vážnosti v spoločnosti („najmä“). Ustanovenia § 13 ods. 2 OZ totiž uvádza prípady kedy je možné s ohľadom na intenzitu zásahu priznať náhradu nemajetkovú ujmy v peniazoch len demonštratívne. Nemožno preto túto možnosť spájať iba so zásahmi proti dôstojnosti fyzickej osoby a jej vážnosti v spoločnosti (rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo 2304/99).

62. Odvolací súd teda uvádza, že žalobcovi ako fyzickej osobe vzniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Právo žalobcu vyplývajúce zo Smernice 2003/88/ES neboli štátom dodržiavané, pričom zároveň bolo pomerne dlhé obdobie porušované právo žalobcu na odpočinok, a to aj napriek tomu, že žalobca v spoločnosti plní zodpovedné úlohy, preto bolo dôležité, aby mal možnosť si po práci náležite odpočinúť. Z týchto dôvodov odvolací súd považuje nárok žalobcu za dôvodný a prisúdenú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú, pričom k porušeniu práv žalobcu dochádzalo práve výkonom služobnej pohotovosti. Keďže nemajetkovú ujmu nie je možné nahradiť inak z dôvodu uplynutia času, berúc do úvahy špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvanie tohto zásahu, nie je primerané porovnávanie s inými obdobnými prípadmi zásahov, ako to namietal žalovaný v podanom odvolaní. Prisúdená náhrada nemajetkovej ujmy neprevyšuje ani náhrady priznané v prípadoch zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, resp. usmrtením člena rodiny alebo obetiam trestných činov.

63. Odvolací súd dospel k záveru, že v danom prípade boli splnené podmienky na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi. Smernica neobsahuje žiadne ustanovenia o práve na náhradu škody v prípade jej porušenia. Náhrada škody spôsobená jednotlivcovi porušením práva únie však musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu jeho práv. Je vecou súdu, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti efektivity určil, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia.

64. Odvolací súd poukazuje na správne závery súdu prvej inštancie, keď poukázal na to, že Zákon o HaZZ nestanovil maximálny priemerný týždenný pracovný čas ani referenčné obdobie, za ktoré sa má priemer vypočítavať. Obdobie, na ktoré sa rozvrhuje pracovný čas a obdobie, za ktoré sa vypočítava priemerný týždenný pracovný čas sú odlišné inštitúty, môžu sa zhodovať a nemusia. Tiež vyslovil záver, že v prípade nestanovenia limitu maximálneho priemerného týždenného pracovného času pre príslušníkov HaZZ a referenčného obdobia, za ktorý sa priemer má vypočítavať, čl. 6 písm. b) smernice č. 2003/88/ES (s priamym účinkom) priznáva príslušníkom HaZZ právo, aby ich služobný čas (vrátane služobnej pohotovosti a nadčasov) pre každé obdobie siedmich dní neprekročil 48 h. Z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že žalobcovi bol v žalovanom období rozvrhovaný služobný čas nerovnomerne v súlade s pravidlami stanovenými zákonom o HaZZ, v žalovanom období sa opakovane stávalo, že odpracoval obdobia siedmich dní, v ktorých jeho služobný čas (vrátane služobnej pohotovosti a nadčasov) prekročil 48 h. správne tiež uviedol, že je potrebné vychádzať z počtu hodín, ktoré žalobca skutočne odpracoval, nie z fondu pracovného času, čo je len plánovaný čas, ktorý by mal byť v danom mesiaci odpracovaný. Dospel k záveru, že súčet odpracovaných hodín (vrátane služobnej pohotovosti a práce nadčas), ktoré boli odpracované žalobcom v rozpore so smernicou č. 2003/88/SE (spočítanie odpracovaného času, ktorý v rámci každých 7 dní presahoval 48 hodín), predstavuje u žalobcu za žalované obdobie 2/2021 - 12/2023 cca 1450 hodín.

65. Žalobca na preukázanie svojho tvrdenia o počte odpracovaných hodín predložil doklady od svojho zamestnávateľa, ktoré neboli žiadnym spôsobom spochybnené. Zásah do osobnosti žalobcu je spôsobený tým, že tento v rozhodnom období opakovane pracoval viac ako 48 hodín priemerne, a to v rozpore s článkom 6 písm. b) Smernice v spojení s článkom 2 ods. 1 smernice, kedy mu odpracované hodiny služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času. Ide o preukázaný zásah do osobnosti žalobcu, a to konkrétne do jeho práva na ochranu zdravia ako aj práva na súkromný a rodinný život, keďže v skutočnosti musel byť k dispozícii na pracovisku, pričom odpracoval viac, ako bol povinný podľa Smernice, a to predovšetkým na úkor svojej rodiny, kedy s touto nemohol tráviť spoločný čas. Nakoľko dochádzalo k prekračovaniu pracovného času, musel v rámci svojho voľna viac odpočívať a menej sa venovať rodine, sebe a svojim záujmom. Súd vyhodnotil výpoveď žalovaného ako dostatočne presvedčivú a preukazujúcu vznik ujmy, pokiaľ počas dlhého obdobia. V tomto smere rozhodnutie náležite a presvedčivo odôvodnil prihliadnuc a na konkrétnu ujmu.

66. Žalobca sa domáhal náhrady škody vo forme nemajetkovej ujmy vyčíslenej podľa počtu hodín služobnej pohotovosti, ktoré reálne odslúžil, a ktoré mu neboli započítané do služobného času. Nedomáhal sa nemajetkovej ujmy vyčíslenej za presný počet odpracovaných hodín nad limit 48 hodín týždenne. Odvolací súd konštatuje, že ak si žalobca uplatňuje svoj nárok za použitia analógie § 11 a § 13 OZ, tak je daná aplikácia ustanovení o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priznanej fyzickým osobám v prípade zásahu do ich osobnostných práv, nakoľko žalobca v spore preukázal, že pri rozvrhnutí pracovného času, ktorý je a bol v rozpore s právom Európskej únie, prichádzal o svoj voľný čas, ktorý by inak mohol venovať svojej rodine, rozvoju priateľských vzťahov a relaxácii. Odvolací súd tak považuje za primeranú náhradu nemajetkovej ujmy finančné odškodnenie, ktoré sa rovná odmene, ktorú mu priznáva zákon ako pri nariadenej služobnej pohotovosti. Takýto postup pri výpočte náhrady nemajetkovej ujmy považoval odvolací súd za primeraný nielen charakteru, ale aj spôsobu, akým k zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo, ako aj k následkom na jeho živote.

67. Pokiaľ ide o priznanú výšku, ako aj námietky žalobcu uvedené v odvolaní, odvolací súd sa stotožňuje s rozhodnutím súdu prvej inštancie, ktorý náležite odôvodnil, prečo nepriznal nárok v celom rozsahu. V konaní nemal preukázané žiadne výnimočné okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznať vyššiu sumu, či už dopad na zdravie, keď žalobca je ešte vo veku, kedy sa ešte neprejavujú napr. chronické choroby a pod., tiež dopad na rodinu nevybočil z rámca bežného chodu domácnosti. Vzhľadom na prácu, ktorú žalobca vykonáva, je logické, že v určitom rozsahu je aj rodina obmedzovaná a musí byť s tým stotožnená, napr. tak, ako je to u lekárov v službe, policajtov. Daný nárok sa priznáva v zmysle § 11 a § 13 OZ ako nemajetková ujma, čo aj žalobca zdôrazňuje, na druhej strane však výšku nároku s vyššou dôraznosťou odôvodňuje výpočtami akoby v zmysle náhrady škody. Priznanie nemajetkovej ujmy podľa § 11 a 13 OZ nie je náhradou škody a tak sa ani neskúmajú všetky predpoklady, ktorú sú s uplatnením náhrady škody spojené. Žalobca v odvolaní poukazuje na rozhodnutia, ktoré selektívne vyberá na podporu svojich argumentov, teda logicky, tie, kde boli priznané vyššie sumy, a to bez toho, aby bral zreteľ na konkrétne osobitosti daných sporov.

68. V tejto súvislosti napr. odvolací súd poukazuje na rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici, napr. rozsudok zo dňa 18.9.2024, sp. zn. 17 Co/28/2024, kde zhodou okolností žalobcu taktiež zastupoval rovnaký právny zástupca, a kde sa domáhal zaplata sumy 7.973,29 EUR s príslušenstvom. Okresný súd žalobe vyhovel do výšky 2.000 EUR, vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Vo veci sa odvolal len žalovaný, žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného navrhol rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania.

69. Odvolací súd taktiež poukazuje na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, napr. rozsudok zo dňa 18.9.2024, sp. zn. 17 Co/29/2024, kde sa domáhal zaplata sumy 6.507,66 EUR s príslušenstvom. Okresný súd žalobe vyhovel do výšky 2.000 EUR, vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Aj tu odvolanie podal len žalovaný. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného navrhol rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania.

70. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo dňa 24. 10. 2024, sp. zn. 16 Co/43/2024 potvrdil rozsudok Okresného súdu, ktorým uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi 2.000 EUR. V tomto prípade podali odvolanie žalobca aj žalovaný.

71. Vzhľadom na uvedené neexistuje dôvod meniť rozhodnutie súdu prvej inštancie ani vo výroku o trovách konania. Ako zdôraznil Ústavný súd SR v náleze sp. zn. III. ÚS 475/2018 a následne v uzneseniach I. ÚS 204/2017 a I. ÚS 56/2017, v prípade, ak o výške náhrady rozhoduje súd na základe svojej úvahy, nemožno stranám vytýkať, že požadovali inú sumu. Pokiaľ bol priznaný celý základ nároku, považuje sa žalobca za plne úspešného v konaní, a má preto nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

72. Obdobne rozhodol aj Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo dňa 15. 3. 2023, sp. zn. 15 Co/80/2022, ktorým rozsudok okresného súdu o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 2.400 EUR potvrdil.

73. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom zo dňa 10. 5. 2023, sp. zn. 15 Co/80/2022, rozsudok okresného súdu o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 2.400 EUR potvrdil.

74. Krajský súd v Banskej Bystrici tiež rozsudkom zo dňa 28. 8. 2024, sp. zn. 15 Co/1/2024, rozsudok okresného súdu o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 2.000 EUR potvrdil.

75. Žalobca v odvolaní namietal okrem zamietnutia žaloby nad priznanú sumu aj nesprávne právne posúdenie okamihu vzniku omeškania. Argumentoval tým, že súd bez predbežného avíza založil začiatok omeškania na doručení vyjadrenia žalovaného k žalobe (22. 3. 2024), hoci podľa žalobcu mal byť počiatok omeškania viazaný na doručenie žaloby (21. 2. 2024). V rozhodnutí súdu videl prekvapivé rozhodnutie, ktoré nebolo možné predvídať a ktoré znemožnil žalobcovi účinne sa brániť.

76. Proti úroku z omeškania, v časti, ktorou bol tento uplatnený nárok priznaný, podal odvolanie aj žalovaný. Podstatná obrana žalovaného spočívala v tom, že súd prvej inštancie nesprávne priznal žalobcovi úroky z omeškania od momentu doručenia vyjadrenia k žalobe. Tvrdil, že pri nemajetkovej ujme vzniká povinnosť plniť až rozhodnutím súdu, a teda do omeškania sa dlžník môže dostať najskôr po márnom uplynutí lehoty určenej v rozsudku. Odvolal sa pritom na judikatúru Najvyššieho súdu SR napr. sp. zn. 6 R Cdo/185/2011.

77. Odvolací súd konštatuje, že žalobu podal žalobca na súde dňa 1.2.2024. Žalovanému bola doručená dňa 21.2.2024. Žalovaný podal vyjadrenie 22.3.2024. Úrok teda súd prvej inštancie zamietol za obdobie 21.2.2024 do 21.3.2024.

78. Žalovaný v odvolaní napadol rozsudok súdu prvej inštancie v časti, ktorou bol žalobcovi priznaný úrok z omeškania z peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy. Namietal, že rozhodnutie je v rozpore s ustálenou judikatúrou Najvyššieho súdu SR, podľa ktorej sa dlžník pri peňažnej náhrade nemajetkovej ujmy môže dostať do omeškania až po márnom uplynutí lehoty určenej v konštitutívnom rozhodnutí súdu. Tvrdil, že k omeškaniu nemohlo dôjsť už dňom doručenia vyjadrenia k žalobe, ako to konštatoval súd prvej inštancie.

79. Odvolací súd sa s týmto názorom žalovaného stotožnil. Právny rámec úroku z omeškania vychádza z § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého má veriteľ pri omeškaní dlžníka s peňažným plnením právo na úrok z omeškania. Predpokladom jeho priznania je existencia splatného peňažného záväzku. V prípade peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy však ide o záväzok, ktorého výška nie je známa pred rozhodnutím súdu – nejde o paušalizované alebo zákonom presne určené plnenie, ale o plnenie, ktoré je výsledkom posúdenia a úvahy súdu na základe konkrétnych skutkových okolností.

80. Odvolací súd preto zastáva právny názor, že pri priznaní peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy nemožno žalovaného považovať za omeškaného predtým, než sa dozvedel o výške plnenia a lehote na jeho poskytnutie, ktorú stanoví súd v konštitutívnom rozhodnutí. Tento záver má oporu v dlhodobej a ustálenej rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu SR, vrátane rozhodnutia sp. zn. 1 Co 15/97 (publikovaného pod R 45/2000), ako aj najnovšieho rozhodnutia NS SR sp. zn. 4 Cdo/174/2021, v ktorom sa výslovne uvádza, že „povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, a až uplynutím tejto lehoty sa dlžník dostáva do omeškania.“

81. Z rovnakého právneho názoru vychádza aj Ústavný súd SR, ktorý v náleze sp. zn. IV. ÚS 72/2019 potvrdil, že rozhodnutie o priznaní peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy má konštitutívnu povahu a nie je len deklaratórnym potvrdením existujúceho záväzku. Rovnako nález ÚS SR č. I. ÚS 22/2024 – 56 z 12. júna 2024 opätovne potvrdil konštitutívny charakter tohto typu rozhodnutí.

82. Pokiaľ žalobca argumentoval nálezom Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2149/17, odvolací súd pripomína, že tento nález nie je pre slovenské súdy záväzný a nemožno ho považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe slovenských najvyšších súdnych autorít. Podľa čl. 2 ods. 2 veta prvá CSP je súd viazaný princípom právnej istoty, ktorého súčasťou je aj očakávanie, že vec bude rozhodnutá v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou slovenských súdov. Takýto výklad pojmu „ustálená rozhodovacia prax“ podáva aj Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 6/2017, podľa ktorého ju tvoria najmä rozhodnutia publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí NS SR a rozhodnutia Ústavného súdu SR, nie však rozhodnutia súdov iných štátov.

83. Na základe vyššie uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že úrok z omeškania z priznanej sumy 2.000 EUR nemôže byť žalobcovi priznaný za obdobie pred uplynutím lehoty na plnenie určenej v konštitutívnom rozhodnutí súdu. Preto rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti zmenil a nárok na úrok z omeškania (za obdobie od 22.3.2024 do zaplatenia) zamietol ako predčasne uplatnený.

Trovy konania pred súdom prvej inštancie

84. Podľa § 396 ods. 1 CSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie. Podľa ods. 2 ak odvolací súd zmení rozhodnutie, rozhodne aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie.

85. Pretože odvolací súd zmenil v časti rozhodnutie, rozhodol o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie.

86. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Podľa ods. 2 ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

87. Odvolací súd uvádza, že platí, že ak žalobca uplatňuje istinu spolu s príslušenstvom (napr. úroky z omeškania), potom sa pri posudzovaní úspechu v konaní zohľadňuje aj príslušenstvo len vtedy, ak je konkrétne vyčíslené a ako taká suma aj uplatnená. Tento právny názor potvrdzuje aj judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. V uznesení sp. zn. 3 Cdo 20/2014 sa uvádza, že pevnou sumou vyčíslené príslušenstvo pohľadávky sa zahŕňa do základu pre výpočet súdneho poplatku. Z toho vyplýva, že ak je príslušenstvo (napr. úroky z omeškania) vyčíslené konkrétnou sumou, je považované za samostatný nárok, ktorý sa zohľadňuje pri rozhodovaní o trovách konania. Naopak, ak je príslušenstvo uplatnené len vo forme percentuálnej sadzby bez konkrétneho vyčíslenia (napr. „úrok z omeškania vo výške 9,5 % ročne od 1.1.2020 do zaplatenia“), potom sa pri posudzovaní úspechu v konaní zohľadňuje len istina. V takom prípade sa príslušenstvo považuje za neurčitý nárok, ktorý nie je možné presne vyčíslieť v čase rozhodovania o trovách konania. Z uvedeného vyplýva, že pre účely posúdenia úspechu v konaní a následného rozhodovania o náhrade trov konania je nevyhnutné, aby žalobca príslušenstvo (napr. úroky z omeškania) konkrétne vyčíslil a ako takú sumu aj uplatnil. V opačnom prípade sa pri rozhodovaní o trovách konania zohľadňuje len istina.

88. Odvolací súd poukazuje podporne na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2MCdo/13/2014 zo dňa 29.10.2015, riešiaci daný problém síce vo vzťahu k odmene advokáta, avšak závery z neho vyplývajúce možno použiť a pre daný prípad. Dovolací súd skonštatoval, že: „Úroky z omeškania sú príslušenstvom pohľadávky (t.j. veci hlavnej) podľa ustanovenia § 121 ods. 3 OZ a znášajú osud hlavnej veci, preto ak sú uplatnené spolu s istinou, netvoria osobitný predmet konania a nejde ani o spojenie dvoch samostatných vecí. Tarifnou hodnotou veci v danom prípade nie je nárok na zaplatenie úrokov z omeškania, ale nárok na zaplatenie istiny. Cenu jej príslušenstva nemožno rozširujúcim výkladom ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky zahrnúť do základu pre určenie tarifnej odmeny za tento právny úkon.“

89. Z uvedeného dôvodu nemožno v konaní výšku nemajetkovej ujmy a príslušenstvo posudzovať samostatne vo vzťahu k náhrade trov konania.

90. V zmysle nálezu ústavného súdu III. ÚS 475/2018, 13/2021 ((Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 475/2018 zo 4. februára 2021) zmyslom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne celkom odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Záver súdu absolútne vylučujúci osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, nemožno akceptovať a takáto interpretácia § 255 Civilného sporového poriadku súdom nie je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky.

91. Tento nález potvrdzuje, že aj po prijatí Civilného sporového poriadku je možné priznať plnú náhradu trov konania, ak výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo znaleckého posudku.

92. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo 89/2016 sa tiež zaoberá touto problematikou. V tomto rozhodnutí Najvyšší súd konštatoval, že: „Aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta vypočíta z výšky súdom priznaného plnenia.“

93. Odvolací súd rozsudok vo veci samej potvrdil, žalobca mal preto vzhľadom na vyššie uvedené plný úspech vo veci, a to aj napriek zmene rozsudku v časti výroku I. vo vzťahu k úroku z omeškania od 22.3.2024 do zaplatenia. Preto žalobcovi patrí náhrada trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu podľa § 255 ods. 1 CSP.

Trovy odvolacieho konania

94. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 396 ods. 1 CSP, § 255 ods. 2 a § 262 ods. 1 CSP, keď v odvolacom konaní žalobca bol úspešný vo veci samej čo do priznanej sumy 2.000 EUR, ktorú namietal žalovaný, žalobca nebol však úspešný vo zvyšku uplatnenej sumy, ktorú žiadal priznať, a to aj sumu 2.070,44 EUR, v ktorej časti bol úspešný žalovaný, potom úspech a neúspech strán v odvolacom konaní bol vyvážený, preto odvolací súd vyslovil záver, že žiadna zo

strán nemá na náhradu trov odvolacieho konania právo. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

95. Senát krajského súdu prijal toto rozhodnutie pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. CSP)

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,

- a) ktorému súdu je určené,
- b) kto ho robí,
- c) ktorej veci sa týka,
- d) čo sa ním sleduje a
- e) podpis.

(§ 127 ods. 1 CSP)

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z.).

Dovolať musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie väd neodstráni vady, následkom neodstránenia väd dovolania je odmietnutie dovolania.